

32002L0074

L 270/10

EUROPOS BENDRIJŲ OFICIALUSIS LEIDINYS

2002 3 23

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2002/74/EB

2002 m. rugsėjo 23 d.

iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo

(tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 137 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą ⁽¹⁾,atsižvelgdami į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽²⁾,

pasitarę su Regionų komitetu,

laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽³⁾,

kadangi:

(1) 1989 m. gruodžio 9 d. priimtose Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijos 7 punkte teigiama, kad sukūrus vidaus rinką turi pagerėti Europos bendrijos darbuotojų gyvenimo ir darbo sąlygos, o toks pagerėjimas prireikus turėtų apimti tam tikrų užimtumo taisyklių aspektų, tokių kaip kolektyvinių atleidimų ir bankroto procedūrų, vystymą.

(2) Direktyva 80/987/EEB ⁽⁴⁾ siekiama suteikti darbuotojams minimalų apsaugos lygį jų darbdaviui tapus nemokiam. Dėl to valstybės narės įsipareigoja įsteigti instituciją, kuri garantuotų atitinkamiems darbuotojams nesumokėtų reikalavimų mokėjimą.

(3) Pasikeitus valstybių narių nemokumo įstatymams ir plėtojant vidaus rinką, būtina pakoreguoti kai kurias tos direktyvos nuostatas.

(4) Dėl teisinio aiškumo ir skaidrumo taip pat reikia paaiškinti Direktyvos 80/987/EEB taikymo sritį ir kai kurių sąvokų apibrėžimus. Pirmiausia direktyvos preambulės nuostatose turėtų būti nurodytos valstybėms narėms suteiktos galimos išimties ir dėl šios priežasties jos priedas turėtų būti išbrauktas.

(5) Kad būtų užtikrinta teisinga atitinkamų darbuotojų apsauga, sąvokos „nemokumo būklė“ apibrėžimas turėtų būti pakoreguotas atsižvelgiant į naujas teisinio reguliavimo tendencijas valstybėse narėse ir pagal šią koncepciją turėtų taip pat apimti nemokumo, nesusijusio su likvidavimu, procedūras. Šiais atvejais, siekiant nustatyti garantijų institucijos atsakomybę, valstybėms narėms turėtų būti leista nustatyti, kad dėl nemokumo padėties pradėjus kelias nemokumo procedūras jos būtų laikomos viena nemokumo procedūra.

(6) Reikėtų užtikrinti, kad 1997 m. gruodžio 15 d. Direktyvoje 97/81/EB dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo ne visą darbo dieną, kuri sudarė Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungą (UNICE), Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centras (CEEP) ir Europos profesinių sąjungų konfederacija (ETUC) ⁽⁵⁾, 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvoje 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis ⁽⁶⁾ bei 1991 m. birželio 25 d. Tarybos direktyvoje 91/383/EEB, pateikiančioje papildomas priemones, skatinančias gerinti terminuotose arba laikinuose darbo santykiuose esančių darbuotojų saugą ir sveikatą darbe ⁽⁷⁾, minėtiems darbuotojams būtų taikoma ši direktyva.

(7) Kad darbuotojams būtų užtikrintas teisinis aiškumas, jeigu įmonės, kurios atitinkama veikla verčiasi keliuose valstybėse narėse, taptų nemokios, ir darbuotojų teisės būtų įtvirtintos pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo precedentų teisę, turėtų būti priimtos nuostatos, aiškiai nurodančios, kuri institucija tais atvejais atsako už mokėjimo reikalavimų patenkinimą, ir numatančios, kad bendradarbiaudamos valstybių narių kompetentingos administracinės institucijos kuo anksčiau sureguliuotų darbuotojams nesumokėtus reikalavimus. Be to, būtina užtikrinti, kad būtų deramai įgyvendinami atitinkami susitarimai, įtvirtinant nuostatas dėl valstybių narių kompetentingų administracinių institucijų bendradarbiavimo.

(8) Valstybės narės gali nustatyti garantijų institucijų atsakomybės ribas, kurios turėtų sutapti su šios direktyvos socialiniu tikslu, ir kuriose galima atsižvelgti į skirtingus reikalavimų lygius.

⁽¹⁾ OL C 154 E, 2001 5 29, p. 109.

⁽²⁾ OL C 221, 2001 8 7, p. 110.

⁽³⁾ 2001 m. lapkričio 29 d. Europos Parlamento nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje), 2002 m. vasario 18 d. Tarybos bendroji pozicija (OL C 119 E, 2002 5 22, p. 1) (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2002 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento sprendimas (dar nepaskelbtas Oficialiajame leidinyje). 2002 m. birželio 27 d. Tarybos sprendimas.

⁽⁴⁾ OL L 283, 1980 10 28, p. 23. Direktyva su paskutiniais pakeitimais, padarytais 1994 m. Stojimo aktu.

⁽⁵⁾ OL L 14, 1998 1 20, p. 9. Direktyva su paskutiniais pakeitimais, padarytais Direktyva 98/23/EB (OL L 131, 1998 5 5, p. 10).

⁽⁶⁾ OL L 175, 1999 7 10, p. 43.

⁽⁷⁾ OL L 206, 1991 7 29, p. 19.

- (9) Kad būtų lengviau nustatyti nemokumo procedūras, pirmiausia tuomet, kai tai yra susiję su tarptautiniu aspektu, turėtų būti įtvirtinta nuostata, kad valstybės narės praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms apie nemokumo procedūrų rūšis, dėl kurių turi įsikišti garantijų institucija.
- (10) Direktyva 80/987/EEB turėtų būti iš dalies atitinkamai pakeista.
- (11) Kadangi siūlomo veiksmo tikslų, t. y., tam tikrų Direktyvos 80/987/EEB nuostatų dalinio pakeitimo, kad būtų atsižvelgta į Bendrijos įmonių veiklos pokyčius, valstybės narės negali deramai pasiekti ir dėl to Bendrija juos pasiektų geriau, Bendrija gali patvirtinti priemones pagal Sutarties 5 straipsnyje išdėstytą subsidiarumo principą. Pagal minėtame straipsnyje išdėstytą proporcingumo principą ši direktyva neapima didesnės nei būtina šiam tikslui pasiekti srities.
- (12) Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai turėtų pateikti ataskaitą apie šios direktyvos įgyvendinimą ir taikymą, pirmiausia apie valstybėse narėse atsirandančias naujas užimtumo formas,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Direktyva 80/987/EEB iš dalies keičiama taip:

1. Pavadinimas pakeičiamas taip:

„1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyva 80/987/EEB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam“.

2. I skirsnis pakeičiamas taip:

„I SKIRSNIS

Taikymo sritis ir sąvokų apibrėžimai

1 straipsnis

1. Ši direktyva taikoma su darbo sutartimis ar darbo santykiais susijusiems darbuotojų reikalavimams, pateiktiems 2 straipsnio 1 dalyje apibrėžtiems nemokiems darbdaviams.

2. Valstybės narės gali išimties tvarka netaikyti šios direktyvos kai kurių kategorijų darbuotojų reikalavimams esant kitų formų garantijoms, jeigu yra nustatyta, kad jos teikia atitinkamiems asmenims apsaugą, lygiavertę šios direktyvos teikiamai apsaugai.

3. Jeigu tokios nuostatos jau taikomos pagal jų nacionalinės teisės aktus, valstybės narės šios direktyvos gali netaikyti:

- namų darbininkams, kuriuos samdo fizinis asmuo;
- žvejams-dalininkams.

2 straipsnis

1. Šioje direktyvoje darbdavys laikomas nemokiu, jeigu pagal atitinkamos valstybės narės įstatymus ir kitus teisės aktus pateikiamas prašymas pradėti kolektyvinius procesinius veiksmus dėl darbdavio nemokumo, apimant darbdavio viso turto ar jo dalies atėmimą bei likvidatoriaus ar asmens, atliekančio panašų darbą, paskyrimą, o pagal pirmiau minėtus įstatymus ir kitus teisės aktus kompetentinga institucija:

- nusprendė pradėti procesinius veiksmus arba
- nustatė, jog darbdavio įmonė yra visiškai uždaryta arba verslas baigtas vykdyti, o esamo turto nepakanka, kad būtų prasminga pradėti procesinius veiksmus.

2. Ši direktyva nepažeidžia nacionalinės teisės aktuose vartojamų sąvokų „darbuotojas“, „darbdavys“, „darbo užmokestis“, „neatidėliotina teisė“ ir „būsimoji teisė“.

Tačiau valstybės narės šios direktyvos negali netaikyti:

- ne visą darbo dieną dirbantiems darbuotojams, kaip apibrėžta Direktyvoje 97/81/EB;
- darbuotojams, pasirašiusiems terminuotą sutartį, kaip apibrėžta Direktyvoje 1999/70/EB;
- darbuotojams, kurių darbo santykiai laikini, kaip apibrėžta Direktyvos 91/383/EEB 1 straipsnio 2 dalyje.

3. Valstybės narės negali nustatyti minimalaus darbo sutarties arba darbo santykių termino, kuriam suėjus darbuotojai įgytų teisę pateikti šioje direktyvoje numatytus reikalavimus.

4. Ši direktyva nekliudo valstybėms narėms suteikti darbuotojams apsaugą kitais nemokumo atvejais, pavyzdžiui, kai mokėjimai buvo *de facto* nutraukti visam laikui remiantis nacionalinės teisės aktuose nustatyta tvarka, kuri skiriasi nuo tos, kuri minima 1 dalyje.

Tačiau tokia tvarka nenustato kitų valstybių narių institucijoms garantijos išipareigojimo IIIa skirsnyje minėtais atvejais.“

3. 3 ir 4 straipsniai pakeičiami taip:

„3 straipsnis

Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, užtikrintų darbuotojams nesumokėtų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių, patenkinimą, įskaitant, jeigu numatyta nacionalinės teisės aktais, išeitines išmokas dėl nutrauktų darbo santykių.

Reikalavimai, kuriuos perėmė garantijų institucija, yra neapmokėti su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai už laikotarpį iki valstybių narių nustatytos datos ir (arba), kai kuriais atvejais, po jos.

4 straipsnis

1. Valstybės narės turi teisę apriboti 3 straipsnyje nurodytų garantijų institucijų atsakomybę.

2. Jeigu valstybės narės pasinaudoja 1 dalyje nurodyta galimybe, jos nurodo laikotarpio, už kurį garantijų institucija turi patenkinti neapmokėtus reikalavimus, trukmę. Tačiau jis negali būti trumpesnis nei laikotarpis, apimantis paskutinių trijų mėnesių darbo santykių iki ir (arba) po 3 straipsnyje nurodytos datos, darbo užmokestį. Valstybės narės ši minimalų trijų mėnesių laikotarpį gali įskaityti į atskaitinį laikotarpį, kuris būtų ne trumpesnis kaip šeši mėnesiai.

Valstybės narės, kurių atskaitinis laikotarpis ne trumpesnis kaip 18 mėnesių, gali iki aštuonių savaičių sutrumpinti laikotarpį, už kurį garantijų institucija turi patenkinti neapmokėtus reikalavimus. Tokiu atveju apskaičiuojant minimalų laikotarpį remiamasi tais laikotarpiais, kurie yra palankiausi darbuotojui.

3. Be to, valstybės narės gali nustatyti maksimalų garantijų institucijos mokėjimų dydį. Šis dydis negali būti mažesnis už tą, kuris socialiniu atžvilgiu atitinka šioje direktyvoje nustatytą socialinį tikslą.

Jeigu valstybės narės pasinaudoja šia galimybe, jos apie metodus, taikomus maksimaliam dydžiui nustatyti, praneša Komisijai.

4. Įterpiamas toks skirsnis:

„IIIa SKIRSNIS

Nuostatos, susijusios su transnacionaliniais atvejais

8a straipsnis

1. Jeigu įmonė, kuri atitinkama veikla verčiasi ne mažiau kaip dviejų valstybių narių teritorijose, tampa nemokia, kaip apibrėžta 2 straipsnio 1 dalyje, institucija, atsakinga už darbuotojams nesumokėtų reikalavimų patenkinimą, yra ta, kuri yra valstybėje narėje, kurios teritorijoje jie dirba arba nuolat dirba.

2. Darbuotojų teisių mastą nustato teisė, reglamentuojanti kompetentingos garantijų institucijos veiklą.

3. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad 1 dalyje minėtais atvejais nustatant darbdavio nemokumo būklę, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, būtų atsižvelgta į

sprendimus, priimtus taikant 2 straipsnio 1 dalyje minėtas nemokumo procedūras, kurias taikyti buvo paprašyta kitoje valstybėje narėje.

8b straipsnis

1. Kad būtų įgyvendintas 8a straipsnis, valstybės narės numato galimybę keisti atitinkama informacija tarp savo kompetentingų administracinių institucijų ir (arba) garantijų institucijų, minėtų 3 straipsnyje, pirmiausia tam, kad galėtų pranešti garantijų institucijai, atsakingai už darbuotojams nesumokėtų reikalavimų patenkinimą.

2. Valstybės narės praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms duomenis apie kompetentingas administracines institucijas ir (arba) garantijų institucijas. Komisija šiuos pranešimus paskelbia viešai.

5. 9 straipsnis papildomas šia dalimi:

„Šios direktyvos įgyvendinimas jokių būdu negali būti pagrįsta priežastis pabloginti dabartinę padėtį valstybėse narėse ir bendrą darbuotojų apsaugos lygį toje srityje, kuriai taikoma ši direktyva.“

6. 10 straipsnyje įrašomas šis punktas:

„c) panaikinti arba apriboti 3 straipsnyje nurodytą atsakomybę arba 7 straipsnyje nurodytą garantijos išpareigojimą tais atvejais, kai darbuotojas, pats arba kartu su savo artimais giminaičiais, buvo didelės darbdavio įmonės ar verslo dalies savininku ir darė didelę įtaką jos veiklai.“

7. Įterpiamas šis straipsnis:

„10a straipsnis

Valstybės narės praneša Komisijai ir kitoms valstybėms narėms apie nacionalinių nemokumo procedūrų rūšis, kurioms taikoma ši direktyva, ir visus jų dalinius pakeitimus. Komisija šiuos pranešimus skelbia *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*.

8. Priedas išbraukiamas.

2 straipsnis

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2005 m. spalio 8 d., įgyvendina šią direktyvą. Apie tai jos nedelsdamos praneša Komisijai.

Pirmoje pastraipoje minėtas nuostatas jos taiko bet kuriai darbdavio nemokumo būklei, atsiradusiai po šių nuostatų įsigaliojimo dienos.

Valstybės narės, patvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų nuostatų tekstus.

5 straipsnis

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

3 straipsnis

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje* dieną.

Priimta Briuselyje, 2002 m. rugsėjo 23 d.

4 straipsnis

Ne vėliau kaip iki 2010 m. spalio 8 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą apie šios direktyvos valstybėse narėse įgyvendinimą ir taikymą.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

P. COX

Tarybos vardu

Pirmininkas

M. FISCHER BOEL